קבלה · רמח״ל

ביאורים לספר אוצרות חיים

רבי משה חיים לוצאטו [הרמח"ל]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

ביאורים לספר אוצרות חיים

רבי משה חיים לוצאטו [הרמח"ל]

מקור הטקסט: ובלכתך בדרך

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/ביאורים-לספר-אוצרות-חיים/
הקובץ נוצר ב־15 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611151759 של הספרייה.

[א] כל זה כענין מראות ישעיה ויחזקאל, והיינו צפיית המרכבה, שרואים אותה בסדריה ומבינים בה גדולת הנהגת ית"ש.:

[ב] דע כי תחילת הכל היה כל המציאות אור פשוט, מה שהוא עתה ספירות - הוא האור עצמו שהיה מתחילה קדום, אלא שהיה בלא שיעור כלל. וע"כ אין בו שום השגה, ונקרא אור פשוט, שא"א לגדור אותו בשום גדר. והוא הוא הרצון שלא ניתן להיות מושג ונראה כלל. שבהתחדש ענין השיעור - אותו המשוער ניתן לראות אור מצומצם. וזה נקרא אור נאצל, כי בתחילה לא נראה, ועכשיו הוא נראה.:

[ג] ולא היה שום חלל, חלל נקרא מה שהוסר ממנו הבלתי תכליות. והרשימו הנשאר הוא אויר פנוי, ואין חלל בלא רשימו, כדלקמן. אך בבחינה מה שנסתלק נקרא חלל, ובחינה שנשאר נקרא רשימו, והיינו אויר קדמון, כאויר שבין עצם לעצם בעה"ז.:

[ד] וכאשר עלה ברצונו הפשוט להאציל, נאצלים, הנה כדרך שדורשים מ"ן למטה, שאין המ"ד יורדים אלא לפי בחינת המ"ן, כן מפרש עתה איך נולד הצמצום, כי אינו לפי עצמו ית"ש כלל, אלא לפי הנבראים ממנו... [וע"כ] כששם מחשבתו לזה - זה נחשב למ"ן מיניה וביה. והוא הסוף שנתחבר עם הראש, ויוצא האמצע, ואז נעשה הצמצום לפי בחינת הנבראים כנ"ל. והצמצום הזה הוא יסוד כל התארים העומדים להתחדש. והם השייכים בין הא"ס ב"ה לברואיו, פירוש - שאינם לפי עצמו, אלא במה ששייך ממנו להם.:

[ה] לסיבה נודעת והיא להקרא רחום וחנון, זאת אינה הסבה הראשונה, אלא השניה, והראשונה התכליתית היא ענין ההטבה.:

[ו] בנקודת המרכז, הוא הענין הכללי שעליו סובבים כל נטיות הרצון, והוא ענין ההטבה, ששם יש החזרת הרע לטוב.:

[ז] וזה מקום החלל הוא עגול בהשוואה אחת מכל צדדיו, המקום הוא מה שנותן מציאות המצא לנמצאים, וזהו הוא שוה לכל נמצא, כי מה שלא היה לו מקום לא היה אפשר לימצא, וע"כ הוא עגול.:

[ח] עד שנמצא עולם האצילות וכל העולמות נתונים תוך החלל הזה, הבלתי תכליות לא היה מניח מציאות לנמצאים, אבל השיעור הוא נותן להם מציאות, וזה [השיעור] עצמו סודו - מלכות, והוא הנותן מציאות לכל הנמצאות כנ"ל. והרשימו הנשאר הוא הוא שרש הכלי, ושם מושרש ענין הדין, בסוד הרע שצריך לחזור לטוב.:

[ט] המשיך אור דרך קו אחד, הרשימו ה"ס גוף, שבו נטבעות הפעולות, והנשמה היא המנהגת כל אבריו לפי מה שהם, ומושלת עליהם ומבררת אותם. זהו הסוד המפורש

בר"מ פ' פנחס. לכן שרש הדברים הוא הרשימו. והקו אינו מוסיף פעולה, אלא מנהג הרשימו לפי מה שהוא.:

[י] קו אחד, הקו אינו הולך אלא על דרך אחד לבד, ואז המדרגות נמנות בסוד ראש וסוף, ואין הכוונה שיהיו הרבה ראשים, לכן אין יש יותר מקו אחד.:

[יא] כעין צינור אחד, כל גבול נמשך מן הרשימו המצומצם, וע"כ כדי שהאור יכנס רק בדרך זה - צריך שיהיה לו גבול. וע"כ בצד אחד החלל עצמו עשה שביל קטן, ודרך בו נמשך האור, פי' הקו שהוא עצמו צינור להארת הא"ס הנמשכת בתוכו.:

[יב] אבל נשאר מקום פנוי, כל המסובב מקבל מסיבתו ורודף אחריה, והחלל מקבל מן הא"ס המקיף, כי הוא עלול ממנו. אך מקום הפנוי הוא בחינה אמצעית שלא יקבל החלל מן הא"ס, שלא לקחת הארה ממנו, אלא לפי עצמו, לא לפי המשפיע. וע"כ מתחדש תמיד בחינה אמצעית בין המשפיע והמקבל, שיקבל כראוי לו.:

[יג] ודרך הקו הזה נמשך ויורד אור הא"ס המאציל לתוך החלל, הא"ס ב"ה המקיף אינו נותן הארתו העיקרית סביב לחלל שהוא מקיף, אלא כיון שהושם ענין הקו - שם נכללת ליכנס בתוך החלל. נמצאו בכאן ג' דברים, השביל והצינור, והקו הנמשך בו, וההארה היורדת מן הא"ס המקיף, שכולה נכללת בתוך הקו הזה. ועל כן רק שם נקרא בשם האצילות.:

[יד] והנה האור הזה המתפשט תוך החלל הזה נחלק לב' בחינות, ב' בחינות יש בספירות, א' - שהם עלולות זו מזו, החסד מן הבינה, והגבורה מן החסד, עד שכל מדרגה תחתונה היא רחוקה יותר מן הא"ס ב"ה ממה שהיא העליונה ממנה. ואין חילוק בזה בין ימין לשמאל, ולא שיהיו החו"ג שוים רצף במדרגתם. ובזה תלוי בירור העולמות כדלקמן, שכל מדרגה יורדת עד האחרונה, שהיא עשיה, והיא במרכז, נשואה מכל העליונות. וכל תחתון נשוא מן העליון ממנו, עד שהא"ס ב"ה סובל הכל. [ויש] בחינה אחרת להפך, שהעליון מתלבש בתחתון, נמצא התחתון כולל כל העליונים. ועפ"ז היא עבודת האדם המגעת בכל המדרגות. ולפי הבחינה הזאת נסדרה ההנהגה בסוד ימין שמאל ואמצע. ואלה הם עיגולים ויושר. ולפי שפרטיות ההנהגה רק ביושר, כי העיגול הוא בחינה כללית, וההסתדר הוא ביושר, על כן כל הידיעות תלויות בזה, ובזה עוסקים הזוהר ושאר הספרים.:

[טו] הג"ה שאינה נמצאת בספרי אוצרות חיים שבדפוס, האדם הישר יצא אורו מאור הא"ס מבחינה שלא הגיע בה צמצום, ונקרא רוח. וזה לו יתר שאת על בחינת העיגולים, שאינם אלא מן האור שנצטמצם. ולכן הוא בבחינת נפש, כמבואר לקמן, שאין הצמצום

אלא מכח הדין, כנודע. וגם בחינת הנפש היא דין. מפי מהר"י ז"ל, הא"ס עשה השתלשלות מדרגות, שכל עליון יכלול התחתון בו, וישאר בסוף הכל האדם, ובזה הדרך נבראו כל העולמות. ולכן הרקיעים הם עיגולים, וזהו קביעות המדרגות בסוד נפש. ובשעה שיצא האור לעשות אלה ההדרגות, הנה בפנים היה מתעלם סדר הימין והשמאל כראוי. ואח"כ נתגלה, וממנו נעשה הקו, וזהו רוח, שבו כל התנועות. ובזה מתנהגים כל העולמות, ולכן העיקר תלוי בזה.:

[טז] על ההג"ה דלעיל, האדם הישר יצא אורו מאור הא"ס וכו', מן הרשימו נעשו הכלים, בין דעיגולים בין דיושר. והקו - נשמה לזה ולזה. אלא שפנימיות העיגולים הוא מן הענין עצמו שנתצמצם, אך פנימיות האדם ישר - רחוק מזה הרבה.:

[יז] ודע כי יש בזה האצילות מיני עולמות לאין קץ, אויר קדמון כולל ענינים הרבה. אך הסדר הכללי שתחתיו נכללים כל הסדרים הוא סדר שם הוי"ה ב"ה, שהוא ממש סוד דמות האדם, ולכן בזה הוא מה שמדברים, יען הוא הענין הכללי הנזכר, וכל השאר הם נכללים תחתיו. וז"ס אדם - יו"ד ה"א וא"ו ה"א.:

[יח] דף א, ריש ע"ב, ציור אדם אחד בעשר ספירות באורך כל העיגולים הנז' בציור הזה, הצורה בספירות איננה עצמית, אלא מקרית לפי מראה הנבואה, בסוד וביד הנביאים אדמה. כי ברצות הרצון העליון להודיע לנביא סוד אחד, יראה לו הספירות בדמות אחד, ואחר כך שירצה להראות לו ענין אחר יראה אותם בדמות אחר, אפילו שהוא הפכי לראשון. וזה ממש כמו החלום, שהנושאים מתחלפים ברגע אחד לפני החולם. על כן לא יקשה לך ציור זה לפי ענין מצב העולמות, כי כבר המקום שלמעלה אינו כמקום שלנו, והספירות משתנות בדמיונותיהם. ועל כן כשיתראה ענין היות העולמות סבולים זה מזה, התחתון מן העליון, עד שתמצא עשיה סבולה מן הכל - תראה הצורה הזאת של העיגולים אלו בתוך אלו כמצויר פה, וכשיתראה ענין הדרגת העולמות בסוד ההתלבשות - יראה המצב הידוע בשאר הדרושים.:

[יט] דף א, אמצע ע"ב, אמנם נתעסק ונדבר במה שנאצל ממנו, סוד דמות אדם הוא הדרגה אחת, שבה נמצאות עניני העבודה על תיקונה, וזה בכח גוף ונשמה. כי בגוף מושרש הרע, והנשמה יש לה להתגבר עליו ולהחזירו לטוב. אך כדי להגיע לזה, צריך שתעלים הנשמה את אורה, עד שימצא ענין הגוף, ולכן אין זה אלא בריחוק מקום מן השרש. וזה כל ענין אורות א"ק מן הראש עד הנקודים.:

[כ] דף א', סוף ע"ב, והנה אלו הארבע הויו"ת הנחלקות בד' מילויים, מה שבסוד השמות הוא עסמ"ב, בבחי' האותיות הם טנת"א. וע"כ מחוברים אלו הב' דברים.:

[כא] דף א, אמצע ע"ג, והנה מבחי' האזנים ולמטה נתחיל לבאר, דע כי הפנים עשויים לגלות בדרך זיו והארה כל מה שיש בתוך כל הגוף, וע"כ יוצאים אורות אלו מן הפנים דרך בקיעותיהם, והנה זה נקרא זיו קלסתר פנים. נמצא כל המציאות - א"ק וזיו שלו. וא"ק עצמו אפילו חיצוניות שלו נשגב ממנו, וכל מה שאנו עוסקים אינו אלא בזיו שלו, שהוא הארה ממנו.:

[כב] דף א, אמצע ע"ג, דע כי מן האזנים ולמטה מתחיל שם ס"ג שבו, חילוק זה של הטעמים לג', משא"כ האחרים, וכל שאר עניני טנת"א - נקראים הרכבה אחת הצריכה להוציא לגילוי דמות האדם.:

[כג] דף א, אמצע ע"ד, והנה בזה האור יש י"ס שלמות, כללות ענין כל אלה האורות הוא הדרגה לגילוי דמות אדם, כי צריך הנשמה להסתיר אורה, כדי שנגד זה יתגלה מציאות הגוף, ועיין מזה במ"א. כי הנשמה היא ד' חלקים, נר"ן נל"ן. באורות הקרקפתא מאירים כל ד' חלקיה, באורות האזן כבר נתלבש נל"ן בנשמה, באורות החוטם נתלבשו השנים ברוח, ובפה נתלבשו הג' בנפש. והפה מוציאה הרוח בסוד נשימת הריאה, וחוזרת ומקבלת וחוזרת ונושמת, ולכן אורות הפה יוצאים וחוזרים, וחוזרים ויוצאים. ובצאת אורות הפה, שכבר נתעלמו חלקי הנשמה בנפש - מתגלה סוד הגוף בסוד כ"ב אותיות. ועדיין הוא מחובר בנשמה. ובחזרה נעשות שתי יצירות - אורות בפ"ע וכלים בפ"ע. אף על פי כן האורות רבים, והכלי מועט. אח"כ בנקודים נתרבו הכלים להקביל לאורות ממש, ומתחסרים יותר. ועוד שם היתה שבירה בסוד המיתה ממש. ואח"כ בתיקון כמו שהוא עתה. ועיקר הכל - תחית המתים, שהוא תשלום תיקון השבירה, ועיין כל זה במ"א. כי זה סדר עליית העולמות עד ס"ג העליון, שישאר הכל בתיקון גמור בסוד הנצחיות. והנה כל אלה האורות היוצאים - יש חלקים מן הכלי מעורב שא בהם, כי אחר שנתחברו הקו והרשימו בא"ק עצמו, כל מה שיוצא - יוצא בחיבור שניהם; אלא שבע"ב האור רב ושולט כ"כ עד שאין הכלי יכול להתגלות כלל. אבל באוזן שנתעלם האור, התחיל שרש הכלי ליגלות מעט כמו... וז"ס האותיות הנדרשות באורות אלה, והולכות ומתגלות מעט מעט, עד שכל הכ"ב מתגלים בפה.:

[כד] דף א, אמצע ע"ד, כי מאוזן ימין נמשכות י' ספירות מבחינת אור מקיף, בהיות האותיות נדרשות בסוד הכלים באורות אח"פ, א"כ שייך בהם פנימי ומקיף, כי הכלי כפול - פנימי וחיצון. וע"כ גם האותיות כפולות לימין ולשמאל, והם הם שרשי הכלים... [פנימי] וחיצון. והאותיות המתחברים עם שרש הכלי הפנימי הם אורות פנימיים. והמתחברים עם שרש הכלי החיצון הם אורות מקיפים.:

[כה] דף א, סוף ע"ד, ואלו הי"ס באו אור פנימי מרוחק מן המקיף שלו הרחק גדול, כדי שיהיה מציאות לכלי, צריך שאלה הב' שרשים המתגלים בסוד האותיות יתחברו יחד, ואז מחיבורם יתחזק מציאותם, ויעשה כלי שלם. וע"כ כאן שהיו רחוקים זה מזה, ע"כ לא יצא הכלי, אלא בשעה שנתקרבו אז היו מתלהטים זה בזה, וכל א' מוציא בחי' הכלי הבלוע בו כנ"ל, וכדלקמן... הכלי. והטעם שלא נתקרבו לעשות כלי הוא ככתוב בפנים, שהכלי לא היה מספיק להעלים האורות, ולהחשיך כ"כ שיהיה בערך אל התחתונים, כי אורם עדיין רב מאד, ואם יתקרבו - כל שכן שיתרבו האורות. ועיין לקמן באורות הפה.:

[כו] דף ב, סוף ע"א, והוא כי כאשר תקח הה' שבאוזן ימין שמספרה י"ס כנ"ל, האותיות הם מחוברות מחלקים רבים, ובם התנוצצות של אורות, שאח"כ מתחברים ועושים גוף האות קשור ביחד. והנה כאן האיר רק ההתנוצצות שממנו נבנות האלפי"ן, אך האלפי"ן עצמם בנויות מד' - אינם מתגלות אלא בפה.:

[כז] דף ב, ריש ע"ב, גם דע כי זה האור היוצא מתוך הא"ק הזה הנה כולו אור אחד, דע כי יש חילוק גדול בין גוף לנשמה, כי הגוף יש בו הרבה כחות, ולכל א' מהם יש מקום בפ"ע, פי' הראיה בעינים, השמיעה באזנים, וכן כל הפעולות. אך הנשמה אינה כך, אלא היא מציאות אחת כולל כל כך כחות, ונמצאת כולה בכל חלק, ושולטת כולה על כל אבר ואבר, ופועלת כפי מה שמושרש באותו האבר. וכן הענין בקו והרשימו, וכן בפנימיות וחיצוניות. נמצא הפנימיות כולו שוה, ואין חילוקים בו, עד שנוכל לומר שזה החלק הוא ע"כ [עד כאן] וזה ע"כ, אלא לפי הכלים הוא משתנה בפעולותיו:

ויש להקשות, בשלמא כשהאור סגור בכלים הרי הוא פועל לפיהם, אבל במקום שבוקע ויוצא, הרי זה דומה לאש שיש (מים) בפניו כלי מנוקב, שבכל מקום שמוצא נקב מתגלה כמות שהוא, וכיון שהוא שוה - גם בכל מקום שיוצא הוא שוה. והתשובה לזה, שאין היציאה של אור הפנימי דרך הבקיעות כמו האש בכלי מנוקב, שיוצא במקום שמוצא נקב בדרך הזדמן. אלא כאן הוא המשך מסודר, שיש כח פנימי ממשיך האור בכח מוכרח, וממשיכו מן האזן לחוטם בהמשך מסודר כנ"ל, וכן לכל שאר המקומות. נמצא שאפילו במקום שיוצא הוא משתמש מן הכלי, שצריך לעבור רק דרך המעבר ההוא דוקא, וע"כ בצאתו מתעבה כפי הריחוק שהוכרח בכח המניע להתרחק. וע"כ אמר בפנים, מחמת הריחוק שנתרחק נתעבה יותר בצאתו משם, כי באור היוצא מיירי, שמתעבה מכח מה שהוכרח האור הפנימי לימשך ממקום למקום. וע"כ זה נקרא ע"ב, וזה ס"ג, לפי המקום שלשם הובא לצאת משם.:

[כח] דף ב, ע"ב בשליש האחרון, כי לבן הוא סוד לובן העליון כו' והוא היה עושה בחי' עקודים נקודים וברודים, האמת שמכאן באו כל המסיבות המתהפכות בעולם, וכל אשר קרה לישראל.:

[כט] דף ב, סוף ע"ב, והנה בהתחבר האורות הפנימיים עם אורות המקיפים תוך הפה, בפה נעשה הצירוף של האלפא ביתות בסוד הכ"ב אותיות המושרשות שם, שמצירופם נעשה המבטא. והנה בהיות האורות מתחברים יחד תוך הפה, נתעכבו שם לקבל כל תנועות הפה בסוד היציאות שלה, שכולם מתנועעות בסוד צירוף א'. ואז נשרש בהם הכ"ב אותיות. והם עצמם נקשרו בקשר האלפא ביתות המושרש בכ"ב האותיות, בסוד אלף עם כולם, וכולם עם אלף. ולכן בצאתם מן הפה שם מתחילים להאיר, כי למעלה בפה הם אינם פועלים, אלא מקבלים תיקון, ובצאתם מאירים. וכבר נמצאו קשורים בקשר האותיות כנ"ל, ולא יכלו עוד להתפרד, אלא אדרבא היו בוטשים זה בזה בסוד כל הצירופים האלה, א' עם כולם, וכולם עם א' וכנ"ל. ואז היו מוציאים כחות הכלי הבלועים בתוכם, עד שנגמר הכלי ליעשות, וכדלקמן. נמצא שני ענינים בפה, כשהגיעו האורות שם מיד היו בסוד ד', שנתגלתה בד' אלפין כדלקמן, ובהתעכבם בפה בסוד המוצאות שהיו עוברים על ידיהם, קבלו כח הכ"ב אותיות עם הקשרים שבהם. וכשיצאו לחוץ מיד שהתחילו להאיר, האירו בבחי' הקשר הזה הנמצא בהם, ונעשית הבטישה, והיו מתגלות בחי' הכלי כנ"ל. וע"כ הכ"ב אותיות נאחזות בפה, אף שתראה שרק בצאתם נתגלו, כי האמת, שבה הם עומדים ומצטרפים... האורות שנתעכבו בם.:

[ל] דף ב, ע"ד, ואלו הד' בחי' הם בחינות גילוי אותם הד' אלפי"ן הנ"ל שהיו בחוטם, בפה יש ד' בחינות בסוד אורות וכלים, וסודם קול ודיבור כדלקמן. רק שהם סוד הד' בחי' העליונים, והם מתגלים בהם. והנה השני אלפי"ן שציורם יוי הם אור פנימי ומקיף, בענין אלפי"ן אלו יש ההתנוצצות שעשה אותם, ויש המקומות שמהם התנוצץ האור שעשה אותם. והם מתחלקים בשני דרכים בסוד ההרכבה, דהיינו ההתנוצצות הימין והשמאל של יוי, שניהם הלכו לאורות, והימין והשמאל של יו"ד הלכו לכלים. והארת המקומות, דשני המקומות של הימין הלכו לאורות, ודשני המקומות של שמאל הלכו לכלים. אך בפה עצמה האורות נשרשים בהבלים שבימין הפה, ושם מאירים הב' יוי בסוד ההתנוצצות, והארת המקומות של הימין. והכלים בשמאל הפה בדיבורים, ושם מאירים הב' יו"ד, והארת המקומות של השמאל.:

[לב] הג"ה שאינה נמצאת בספרי אוצרות חיים הנדפסים, מליקוט החברים, בכל בחינה ובחינה יש ד' מציאויות, שהם כלים, ונפש ורוח ונשמה פנימי, ונשמה לנשמה מקיף,

ובחינת א"א - מקיף על מקיף. ושתי בחינות אלו האחרונים, האחת נקראת חיה, שהוא המקיף הראשון הנקרא נשמה לנשמה, והיא מן החכמה, בסוד, החכמה תחיה את בעליה. וכן חיים בגימ' חכם. והב' - שהוא מקיף השני נקרא יחידה, לפי שאין נוקבא לא"א, כמו שיש לשאר, ולכן נקרא יחיד בלי שני, בגילוי הא' של שרש הכלים היו ה' פנימיים וה' מקיפים. והנה כל הפנימיים הם למטה מן המקיפים, וזה עד הפה, כי כשהתחיל הכלי להתגלם לא הגיע אלא לה' פנימיים וב' מקיפים. אח"כ בעולם הנקודים לא נעשה כלי אלא לג' פנימיים לבד, דהיינו נר"ן, שלכן היו ג' כלים. והאמת, שלא לקח אלא הפנימיים לבד, ומן המקיפים לא לקח כלל, אלא שהפנימיים עצמם נתחלקו - ג' לפנימיים וב' למקיפים. ובזה הסדר הם העולמות אבי"ע, כמו שמפורש כאן.:

[לג] המשר הג"ה הנ"ל, והנה האדם יש לו חיות פנימי, שהוא נר"ן. ולא היה מספיק אור זה להאיר הגוף החומרי שלו, ולכן צריך שיהיה לו גם כן נשמה לנשמה מקיף מבחוץ. כי בהיות הנשמה שבפנימיותה בחינת אימא, והנשמה לנשמה שמקיף אותו מבחוץ בחינת אבא, אשר שניהם הם בחינת אבא ואימא שלא מתפרשן לעלמין, האור הפנימי דאימא מרוב חשקו להדבק בשל אבא - יוצא בחוזק, ועובר דרך הגוף החומרי, ומאיר בחוץ, ושם נדבק באבא. וכן אור אבא נוקב ונכנס בפנים. ועל ידי כן הגוף מתקיים, שמאירים בו מכל צדדיו, זה אחר שכבר נעשה הכלי חיצון ממהות יותר מובחר ממה שנעשה ממנו הכלי הפנימי, שאז יש כח לאורות לעבור דרך הגוף ולהאיר. והנה עכ"פ חיצוניות הכלי נשאר פחות מן הפנימיות, כי הרי אפילו שמקורו גדול, כיון שנמשך להיות חיצוניות - כבר מתחשך הרבה, ולהיותי ממקור גדול גורם שלא יתחשך יותר מן הראוי, ויהיה מוכן להעברת האור.:

[לד] דף ג, ע"ב ברבע ראשון, ונבאר יציאת אורות אלו הנקראים עקודים כו', כונת ההעלם הזה היה כדי לעשות הגוף והנשמה שתי יצירות נבדלות. כי בתחילה היו הכלים מעורבים באורות, והיו צריכים ליבדל מהם לישאר בפ"ע, שאח"כ תיכנס הנשמה להיות בתוכם. אך צריך שיהיה ענין א' גורם להם לחזור, שאל"כ הנה תהיה זאת פעולה חדשה ממש, ויהיה ראוי שתעשה במקום בפ"ע. אך האמת, שאינם שתי פעולות, אלא הכל פעולה אחת מתחילה ועד סוף, פירוש שמתחלת ביציאה ונשלמת בחזרה. והנה מיד שהגיעו האורות לבחינת נפש, אז התחיל להתגלות הכלי בסוד ד' אלפי"ן כנ"ל, וניתן להם לעשות פעולה הפך ממה שעשו בראשונה, דהיינו שבתחילה נתעלמו, ועתה אדרבא ניתן להם להתפשט מהתעלמותם. ומב' בחי' אלה נעשה הגוף, שהוא הכלי מן ההעלם הראשון ומן ההתפשטות. וזאת היא הרכבה לבחי' הגוף. אך אפי' ההתפשטות

שנעשה לאורות לא הגיע ענינו אל הכלים, כי היו מתבטלים בגילוי, אלא בדרך הסתר פנים שהסתירו האורות את פניהם, ושם נשתלמו במה שיכלו להשתלם. נמצא כי בזמן צאתם היו מתחברים אל הכלים, ומוציאים אותם בגילוי בד' אלפין כנ"ל, יען היו הם בהתעלמות. ואח"כ כשרצו להשתלם, היו מחזירים פניהם מהם ונעלמים, כי אם היו פונים אליהם היו מבטלים אותם, ובהעלם עצמו נבנו הכלים. הרי איך הדברים נקשרים זה בזה ונולדים זה מזה, והבן היטב. ותדע שמה שהושלמו הספירות קודם החזרה, היה מה שלא מבטל הכלי, ומה שהושלמו בחזרה היא מה שהיה מבטל אם לא היה ההסתר פנים. ויש הפרש בין ספירה לספירה לפי כח אורותיה. ואל תקשה שגם הכלים הם בערך אל האורות, כי גילוי הכלי הוא מציאות א' לבד בראשית העשותו, כי הוא הימצא כח לדין להחשיך או לא, שע"כ הרבה אורות מן התחתונים לא ימנעוהו, ומעט מן העליונים ימנעוהו, כ"ש שאין כאן אלא כלי אחד לבד כידוע.:

[לה] דף ג, ע"ב בשליש הראשון, ולכן להיות שיצאו בלתי שלמים ונגמרים חזרו לעלות אל שרשם להיתקן ולהשתלם, תנועת הפה היא כך, בסוד הנשימה - להוציא הרוח ולחזור ולקבלו. ע"כ באורות הפה היה ענין זה של יציאה וחזרה. והנה בתחילה יצאו האורות בבחי' בקיעת הפה, כמו שיצאו אותם של אזן וחוטם ג"כ. ונוסף כאן ענין הנשימה, שהרי הפה חזרה ושאפה האורות. ואח"כ חזרה והוציאה אותם שנית בכליהם, וזהו נשימה שלמה.:

[לד] דף ג, ריש ע"ד, ונמצא [שהכתר] שיצא אחרון ונכנס ראשון והמל' היתה להפך וכו' וז"ס הפ' אני ראשון ואני אחרון, אין ענין הפסוק רק לספר המעשה שהיה, כי מה לנו ריוח בידיעה זאת. אך הענין הוא, שאלה הם ב' שרשי הנהגה שיש. וזה, כי הכתר והמלכות הם שני קשרים, זה הפך זה ממש, והספירות באמצעם. מלכות היא קשר הספירות בתחתונים; כתר הוא קשר הספירות בא"ס שה ב"ה, דהיינו השראת הא"ס ב"ה עליהם. והנה יש העבודה ויש ההשפעה, וס"ז - זו"נ נשרשים באו"א, באבא בסוד ו"ד יו"ד, ובאימא בסוד ד"ו ה'. כי בעבודה - המלכות היא העיקר, והמשפיע אינו משפיע מצד עצמו, אלא לפי שמגיע אליו התעוררות התחתון. ונמצא שהמשפיע הוא נטפל לתחתון, וזה ד' בתחילה, ואח"כ ו'. וזהו בחי' צאת הספירות - מלכות ראשונה ואח"כ שאר הספירות. וכתר, שהוא הקשר למעלה, הוא המתעורר אחרונה, כי אינו אלא נטפל לתחתונים. אך בהשפעה, אדרבא, אין חידוש אלא מן הא"ס ב"ה. ולכן הכתר הוא השולט ומתעורר ראשונה, ואחריו שאר הספירות, עד מלכות שהיא מאנא דכלא. וכאן נמצאת הרכבה, כי היציאה הראשונה היתה בסוד בינה, לקבוע עניני העבודה, אך החזרה בסוד

חכמה, ובה נקבעו עניני ההשפעה, ועיין במ"א. ותראה שביציאה היו האורות מוציאים לחוץ הכלי, שאח"כ הניחוהו שם לחוץ, והם אותם הבחינות המתערבות בהם. ועל כן כיון שזאת היתה הכונה, יצאו בסוד העבודה התלויה במל' ממש. ובחזרה הוא שנאספו האורות ליתקן הם, ואדרבא, הניחו הכלי לצד אחד, והם ניתקנו בסוד המשפיע, שזהו השייך להם.:

[לז] דף ג, סוף ע"ד, והנה כאן בעולם העקודים היו זו"נ גדולים על או"א, כי זו"נ היו פב"פ, ואו"א היו אחור באחור, דע כי באמת בהגיע האורות בפה עצמה, שם היו נשלמים בכל חלקיהם בבת אחת. כי עד שהם חוץ לפה, א"א להם להשתלם אלא מדריגה מדריגה. אבל שם נשלמים הכל כאחד, וע"כ דייק לומר, "קודם שיחזרו להתעלות במאצילם".:

[לח] דף ד, ריש ע"א, ועוד כי אפילו קודם שתחזור שום ספי' להתעלות במאציל כבר הי' בזו"נ מה שצריך לצורך הזיווג, הנה זו"נ לא היה להם להזדווג עתה, אלא שכל זה היה לצורך הגוף למטה, כי כל אלה הגילויים היו צריכים לתת לו הכח שיש לו עתה. והאמת, כי זו"נ הם העיקר בבחינת הגוף, ולכן הם הוצרכו להשלים גילויים קודם שיכנסו בפה, כי מה שנעשה אחר היכנסם, אינו מגיע כלל לגוף זה, והוצרך ג"כ, שמה שצריך לגוף הרבה יהיה להם אפילו בזמן יציאתם, קודם שיסתירו פניהם ממנו. וז"ס הזיווג, שעיקר בריאת האדם הוא רק לפשט מהימנותא, כמוזכר בא"ז, בסוד, יבא שלום ינוחו על משכבותם, ועיין במ"א.:

[לט] דף ד, אמצע ע"א, ודע כי כאשר עלה הכתר אל המאציל, אז באותו שיעור והמשך הזמן שהיה עולה אז המלכות נסתלקה ממנה בחינת יחידה, כל אלה הם חיבור הארות והעלמים, שכולם צריכים לעשות הכלי בבחינה שהוא צריך להיות, לא פחות ולא יותר, שלא יהיה בו הארה יותר ממה שצריך, ולא פחות ממה שצריך, וכל הפרטים הנמצאים במעשה, כולם הם ודאי צריכים עפ"י הכוונה הזאת. וכל מה שנבין פרטים יותר, נבין יותר ההרכבה איך היא.:

[מ] דף ד, ע"ב בשליש הראשון, אבל ביסוד כשהיא עולה שם משארת רשימו, וזאתס היא בחי' העטרה שנשארת שם תמיד ביסוד, היינו כי הנה יש שרש לנוק' בג' מקומות בדת"י. אך הפרש יש, שביסוד נראית העטרה, משא"כ בד"ת. אך הטעם הוא זה המפורש בכאן, כי האור של מלכות כשהלך ליסוד, הנה שם מצא שרשו, שלא היה ניכר שם, כמו שאינו ניכר בד"ת, אך שם הניחה רשימו לכלי שלה. ואז בלט זה השרש ועשה עטרה סביב ליסוד, ומשם והלאה הוקבע הדבר - שיוכל תמיד היסוד להשלים בעד המלכות. וכן שיהיה תמיד משכיל ומפקח על מלכות בפרט, כמ"ש לקמן בסוד שאול שהיה

מתחבא בכלי היסוד. ותדע שהאברים הולכים ונבנים לפי צורך תשלום ההנהגה, וסוף הכל הוא דמות שלם. וכאן היה בנין העטרה ממש, ומכאן הוקבע זה הדבר לכל שאר המקומות. ואפילו בא"ק עצמו יש עטרה, אלא שא"ק הוא נקרא על שם הסוף, שיהיה דמות האדם שלם.:

[מא] הגהה זו כתובה על ענין צמצום האור מלמטה מטיבורו של א"ק כהכנה להוציא לשם אורות הנקודים, היינו כי כל אחד מן הד' שמות הם כוללים ארבעתן, והם מלבישים זה את זה, כמו שמלבישים הפרצופים זה את זה. נמצא שמ"ה וב"ן מלבישים את ס"ג, מן הס"ג שלו ולמטה. וכל זה בבחי' פנימיים. ועתה בצמצום זה עלו מ"ה וב"ן דס"ג, והעלו עמהם מ"ה וב"ן דכללות א"ק למ"ן כדלקמן. ואח"כ המ"ה וב"ן דס"ג נשארו שם, והם הם שיצאו מן העינים בסוד עולם הנקודים. ומ"ה וב"ן דכללות א"ק חזרו לירד בתוספת אור שנתחדש בהם: